

اصول اخلاقی روان‌شناسی و

نظام‌نامه رفتاری

انجمن روان‌شناسی آمریکا

ویراست دوم

تصویب ۲۱ اوت ۲۰۰۲، لازم‌الاجرا از ۱ ژوئن ۲۰۰۳

با اصلاحیه ۲۰۱۰، لازم‌الاجرا از ۱ ژوئن ۲۰۱۰

با اصلاحیه ۲۰۱۶، لازم‌الاجرا از ۱ ژانویه ۲۰۱۷

مترجم:

دکتر سیدحسین هاشمی کنتی

متخصص روان‌شناسی سلامت

انتشارات آزمون‌یار پویا

(حق چاپ محفوظ است)

عنوان و نام پدیدآور: اصول اخلاق روان‌شناسی و نظام‌نامه رفتاری/انجمن روان‌شناسان آمریکا؛ مترجم سیدحسن هاشمی‌کنتی.

وضعیت ویراست: ویراست ۲.

مشخصات نشر: تهران: آزمون یار پویا، ۱۴۰۳.

مشخصات ظاهری: ۸۴ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۰۳-۴۳-۰

یادداشت: چاپ قبلی: آزمون یار پویا، ۱۴۰۱ (۱۲۸ ص).

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: روان‌شناسان -- اخلاق حرفه‌ای -- قوانین و مقررات -- ایالات متحده -- آرکانزاس

Psychologists -- Professional ethics -- Law and legislation -- Arkansas

شناسه افزوده: هاشمی‌کنتی، حسن، ۱۳۶۰- مترجم

رده‌بندی کنگره: KFA۳۹۲۶/۵

رده‌بندی دیویی: ۳۴۴/۷۶۷-۴۱

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۹۷۴۱۲۷

شابک: ۸۲۱۶

عنوان: اصول اخلاقی روان‌شناسی و نظام‌نامه رفتاری انجمن روان‌شناسی آمریکا

مترجم: دکتر سیدحسن هاشمی‌کنتی

ناشر: آزمون یار پویا

مدیر تولید: مصطفی خورشیدی

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول تابستان ۱۴۰۳

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۰۳-۴۳-۰

قیمت: ۷۰۰۰۰ ریال

تهران، خیابان دماوند (به سمت شرق)، بعد از بزرگراه امام علی (ع)، ساختمان ۱۱۱۴، طبقه سوم، واحد ۹

تلفن: ۰۲۱-۷۷۵۹۱۴۵۴-۰۲۱-۰۶۰۴۹۱-۰۹۱۹۰۰۶

Email: pub@azmonyar.com

فهرست مطالب

۷	مقدمه و کاربرد
۱۳	پیشگفتار
۱۵	اصول کلی
۱۵	اصل الف: سودمندی و عدم آسیب‌رسانی
۱۶	اصل ب: وفاداری و مسئولیت‌پذیری
۱۶	اصل ج: صداقت
۱۷	اصل د: عدالت
۱۷	اصل ه: احترام به جایگاه و حقوق مردم
۱۹	استانداردهای اخلاقی
۱۹	۱. حل مسائل اخلاقی
۱۹	۱/۰۱: سوءاستفاده از خدمات روان‌شناسان
۱۹	۱/۰۲: تعارض بین اخلاق و قانون، مقررات و سایر مقررات مراجع قانونی
۱۹	۱/۰۳: تعارض بین اخلاق و انتظارات سازمانی
۲۰	۱/۰۴: حل آگاهانه تخلف‌های اخلاقی
۲۰	۱/۰۵: گزارش تخلف‌های اخلاقی
۲۰	۱/۰۶: همکاری با کمیته‌های اخلاقی
۲۱	۱/۰۷: شکایات نادرست

- ۱/۰۸: تبعیض غیر منصفانه علیه شاکیان و مدافعان ۲۱
۲. صلاحیت ۲۲
- ۲/۰۱: مرزهای صلاحیت ۲۲
- ۲/۰۲: ارائه خدمات در مواقع اضطراری ۲۳
- ۲/۰۳: حفظ صلاحیت ۲۳
- ۲/۰۴: اساس قضاوت‌های علمی و حرفه‌ای ۲۳
- ۲/۰۵: واگذاری خدمات به دیگران ۲۴
- ۲/۰۶: تعارضات و مشکلات شخصی ۲۴
۳. ارتباطات انسانی ۲۵
- ۳/۰۱: تبعیض غیر منصفانه ۲۵
- ۳/۰۲: آزار و اذیت جنسی ۲۵
- ۳/۰۳: سایر مزاحمت‌ها ۲۵
- ۳/۰۴: اجتناب از آسیب ۲۶
- ۳/۰۵: روابط چندگانه ۲۶
- ۳/۰۶: تضاد منافع ۲۷
- ۳/۰۷: تقاضای شخص ثالث برای خدمات ۲۷
- ۳/۰۸: روابط سوءاستفاده جویانه ۲۸
- ۳/۰۹: همکاری با سایر متخصصان ۲۸
- ۳/۱۰: رضایت آگاهانه ۲۸

۳/۱۱: خدمات روان‌شناختی که به سازمان‌ها سپرده می‌شود یا از طریق آن‌ها انجام

می‌گردد ۳۰

۳/۱۲: قطع خدمات روان‌شناختی ۳۰

۴. حریم خصوصی و رازداری ۳۱

۴/۰۱: حفظ محرمانگی ۳۱

۴/۰۲: بحث در مورد محدودیت‌های رازداری ۳۱

۴/۰۳: ثبت اطلاعات ۳۲

۴/۰۴: به حداقل رساندن تعدی‌ها به حریم شخصی ۳۲

۴/۰۵: افشاکری‌ها ۳۲

۴/۰۶: مشورت‌ها ۳۳

۴/۰۷: استفاده از اطلاعات محرمانه برای اهداف آموزشی یا سایر اهداف ۳۳

۵. تبلیغات و سایر اظهارات عمومی ۳۴

۵/۰۱: اجتناب از اظهارات نادرست یا فریبنده ۳۴

۵/۰۲: اظهارات دیگران ۳۵

۵/۰۳: توضیحات کارگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی بدون مدرک ۳۵

۵/۰۴: ارائه‌های رسانه‌ای ۳۵

۵/۰۵: توصیه‌نامه‌ها ۳۶

۵/۰۶: درخواست‌های شخصی ۳۶

۶. نگهداری سوابق و هزینه ها ۳۷

۶/۰۱: ثبت فعالیت علمی و حرفه‌ای و حفظ سوابق ۳۷

۶/۰۲: نگهداری، انتشار و از بین بردن سوابق محرمانه فعالیت‌های علمی و حرفه‌ای ۳۷

۶/۰۳: امتناع از گزارش دادن به خاطر عدم پرداخت هزینه ۳۸

۶/۰۴: هزینه ها و توافقات مالی ۳۸

۶/۰۵: معامله پایاپای با مراجعان / بیماران ۳۹

۶/۰۶: دقت در گزارش‌ها به پرداخت کنندگان و منابع تامین بودجه ۳۹

۶/۰۷: ارجاع‌ها و هزینه ها ۴۰

۷. آموزش و کارآموزی ۴۱

۷/۰۱: طراحی برنامه‌های تحصیلی و آموزشی ۴۱

۷/۰۲: توصیف برنامه‌های تحصیلی و آموزشی ۴۱

۷/۰۳: دقت در آموزش ۴۱

۷/۰۴: افشای اطلاعات شخصی دانشجو ۴۲

۷/۰۵: درمان اجباری فردی یا گروهی ۴۲

۷/۰۶: ارزیابی عملکرد دانشجویان و کارآموزان ۴۳

۷/۰۷: روابط جنسی با دانشجویان و کارآموزان ۴۳

۸. پژوهش و انتشار ۴۴

۸/۰۱: تأیید سازمانی ۴۴

۸/۰۲: رضایت آگاهانه به تحقیق ۴۴

۸/۰۳: رضایت آگاهانه برای ضبط صداها و یا تصاویر در تحقیق ۴۵

۸/۰۴: مراجع/ بیمار، دانشجو و شرکت کنندگان وابسته به تحقیق ۴۵

۸/۰۵: اعمال رضایت آگاهانه برای تحقیق ۴۶

۸/۰۶: انگیزه دادن برای مشارکت در تحقیق ۴۷

۸/۰۷: فریب در تحقیق ۴۷

۸/۰۸: تشریح ۴۷

۸/۰۹: مراقبت از افراد و استفاده از حیوانات در تحقیق ۴۸

۸/۱۰: گزارش نتایج تحقیق ۴۹

۸/۱۱: سرقت ادبی ۴۹

۸/۱۲: امتیاز نشر ۵۰

۸/۱۳: انتشار تکراری اطلاعات ۵۰

۸/۱۴: به اشتراک گذاری داده‌های تحقیقی برای تایید ۵۰

۸/۱۵: بررسی کنندگان ۵۱

۹. ارزیابی ۵۲

۹/۰۱: مبانی ارزیابی ۵۲

۹/۰۲: استفاده از ارزیابی ها ۵۳

۹/۰۳: رضایت آگاهانه در ارزیابی ها ۵۳

۹/۰۴: انتشار داده‌های آزمون ۵۴

۹/۰۵: آزمون سازی ۵۵

- ۹/۰۶: تفسیر نتایج ارزیابی ها..... ۵۵
- ۹/۰۷: ارزیابی توسط افراد فاقد صلاحیت..... ۵۶
- ۹/۰۸: آزمون های منسوخ شده و نتایج آزمون های قدیمی..... ۵۶
- ۹/۰۹: نمره گذاری و خدمات تفسیر آزمون..... ۵۶
- ۹/۱۰: توضیح نتایج ارزیابی..... ۵۷
- ۹/۱۱: حفظ امنیت آزمون..... ۵۷
۱۰. درمان..... ۵۸
- ۱۰/۰۱: رضایت آگاهانه در درمان..... ۵۸
- ۱۰/۰۲: زوج درمانی و خانواده درمانی..... ۵۹
- ۱۰/۰۳: گروه درمانی..... ۵۹
- ۱۰/۰۴: ارائه درمان برای افرادی که از دیگران خدماتی دریافت کرده اند..... ۶۰
- ۱۰/۰۵: صمیمیت جنسی با مراجعان / بیماران درمان شده فعلی..... ۶۰
- ۱۰/۰۶: صمیمیت جنسی با بستگان یا افراد مهم بیمار / مراجع درمان شده فعلی..... ۶۰
- ۱۰/۰۷: درمان با شرکای جنسی قبلی..... ۶۰
- ۱۰/۰۸: صمیمیت جنسی با مراجعان یا بیماران درمان شده قبلی..... ۶۰
- ۱۰/۰۹: قطع درمان..... ۶۱
- ۱۰/۱۰: اختتام درمان..... ۶۱

مقدمه و کاربرد

اصول اخلاقی روان‌شناسان و کد رفتاری انجمن روان‌شناسی آمریکا که از این پس تحت عنوان نظام‌نامه اخلاقی نام برده می‌شود. شامل مقدمه، پیشگفتار، پنج اصل کلی و استانداردهای اخلاقی خاص است. در بخش مقدمه هدف، سازمان دهی، ملاحظات راهبردی و دامنه کاربرد نظام‌نامه اخلاقی مورد بحث قرار گرفته‌است. اصول کلی و پیشگفتار، اهداف آرمانی هستند که روان‌شناسان را در جهت مطلوب‌ترین ایده‌آل‌های روان‌شناسی راهنمایی می‌کنند. گرچه پیشگفتار و اصول کلی به نوبه خودشان قوانین قابل اجرایی نیستند، ولی روان‌شناسان باید برای دستیابی به یک سلسله اقدامات اخلاقی آنها را مورد توجه قرار دهند، استانداردهای اخلاقی، قوانین قابل اجرا در رابطه با رفتار روان‌شناسان را مشخص می‌کنند. اکثر استانداردهای اخلاقی، به منظور استفاده روان‌شناسان در نقش‌های مختلف، در سطح وسیعی به نگارش در آمده است. هرچند کاربرد یک استاندارد اخلاقی ممکن است بنا به شرایط متفاوت باشد. نظام‌نامه اخلاقی جامع و فراگیر نیست. این حقیقت که یک رفتار فرضی به طور خاص در نظام‌نامه اخلاقی عنوان شده است به این منظور نیست که الزاماً رفتار اخلاقی یا غیر اخلاقی است.

این آیین‌نامه اخلاقی تنها برای فعالیت در حوزه‌های علمی، آموزشی یا حرفه‌ای روان‌شناسان به کار می‌رود. نظام‌نامه اخلاقی حوزه‌های زیر را پوشش می‌دهد، اما تنها محدود به این حوزه‌ها نمی‌شود، موقعیت بالینی، مشاوره و روان‌شناسی مدرسه، تحقیق، تدریس، نظارت بر کارآموزان، خدمات عمومی، توسعه خط‌مشی‌ها، مداخله اجتماعی، توسعه ابزارهای سنجش و انجام ارزیابی، مشاوره آموزشی، مشاوره

سازمانی، فعالیت‌های پزشکی قانونی، طراحی، ارزیابی و مدیریت برنامه‌ها. نظام‌نامه اخلاقی در حوزه‌های فوق و در زمینه‌های گوناگون دیگری نظیر حضوری، پستی، اینترنتی و سایر راه‌های ارتباطی الکترونیکی کاربرد دارد. این فعالیت‌ها را باید از رفتار کاملاً خصوصی روان‌شناسان که اصولاً در حیطه یا حوزه نظام‌نامه اخلاقی نیست، متمایز کرد.

عضویت در انجمن روان‌شناسی آمریکا اعضا و دانشجویان وابسته را متعهد می‌سازد تا از استانداردهای نظام‌نامه اخلاقی انجمن و قوانین و راهکارهای آن پیروی کنند. عدم آگاهی یا درک نادرست از استانداردهای اخلاقی به خودی خود دفاعی برای رفتار غیراخلاقی محسوب نمی‌شود.

مراحل تشکیل، بررسی و حل و فصل شکایات در ارتباط با رفتار غیراخلاقی در قوانین و راهکارهای کنونی کمیته اخلاقی انجمن توصیف شده است. انجمن روان‌شناسی آمریکا ممکن است محدودیت‌هایی را برای اعضای خود در رابطه با تخلف‌های مربوط به نظام‌نامه اخلاقی اتخاذ کند. مانند: خاتمه عضویت در انجمن و گزارش اعمال افراد خاطی به سایر اعضا و افرادی که عضو انجمن هستند. اعمالی که نظام‌نامه اخلاقی را نقض می‌کند ممکن است منجر به انجام اقدامات قهرآمیز علیه روان‌شناسان خاطی یا دانشجویانی که عضو انجمن نمی‌باشند، از سوی گروه‌هایی غیر از انجمن شود. از جمله می‌توان انجمن‌های روان‌شناسی ایالتی، سایر گروه‌های حرفه‌ای، هیأت‌های روان‌شناسی، سایر فدرال‌ها یا ایالت‌ها و پرداخت کنندگان خدمات بهداشتی را نام برد. علاوه بر آن، انجمن روان‌شناسی ممکن است تا پس از اثبات محکومیت شخص خاطی اقداماتی چون اخراج یا تعلیق وی از یک انجمن ایالتی و یا لغو موقتی او انجام دهد. زمانی که حکمی که توسط انجمن

روان‌شناسی آمریکا صادر شد، کمتر از اخراج باشد، بر اساس قوانین و راه‌کارهای ۲۰۰۱، به فرد محکوم فرصتی برای دادرسی داده نمی‌شود، اما معمولاً پیش‌بینی می‌کند که به شکایاتی که براساس ثبت اطلاعات ارائه می‌شوند، رسیدگی خواهد شد.

هدف نظام‌نامه اخلاقی ارائه رهنمودهایی برای روان‌شناسان و تهیه ضوابطی برای رفتارهای حرفه‌ای است که می‌تواند توسط انجمن روان‌شناسی آمریکا و سایر گروه‌هایی که تصمیم به پذیرش آنها می‌گیرند، به کار رود. هدف نظام‌نامه اخلاقی این نیست که اساس تعهد خدمات، حقوقی باشد. حتی اگر یک روان‌شناس نظام‌نامه اخلاقی را نقض کرده باشد به تنهایی مشخص نمی‌کند که وی به لحاظ قانونی به دادگاه فراخوانده می‌شود یا این که سایر عواقب قانونی را در پی دارد.

اصلاح‌کنندگان، زمانی اصلاحاتی را در برخی از استانداردهای این نظام‌نامه اخلاقی (مانند منطقی یا معقول بودن، بالقوه بودن) که در استانداردها گنجانده شده است، به کار می‌برند، که می‌خواهند: (۱) قضاوت حرفه‌ای را نسبت به کار روان‌شناسان جایز بشمارند. (۲) بی‌عدالتی یا نابرابری را که در غیاب اصلاح‌کنندگان اتفاق افتاده است، حذف نمایند. (۳) از کاربردپذیری فعالیت‌های اجرا شده توسط روان‌شناسان در سرتاسر حیطه کاری‌شان اطمینان حاصل نمایند. (۴) در برابر مجموعه‌ای از قوانین و مقررات غیر منطقی که ممکن است به سرعت منسوخ گردد، محافظت نمایند. همانگونه در نظام‌نامه اخلاقی معنای واژه منطقی در برگیرنده قضاوت حرفه‌ای روان‌شناسان درگیر در فعالیت‌های درمانی است.

روان‌شناسان در فرایند تصمیم‌گیری در مورد رفتار حرفه‌ای شان باید آیین‌نامه اخلاقی، قوانین قابل استفاده آن و مقررات هیأت روان‌شناسی را در نظر گیرند.

همچنین، در کاربرد منشور اخلاقی برای عملکرد حرفه‌ای‌شان، علاوه بر مشورت با دیگران در حیطه‌های کاری، روان‌شناسان ممکن است موارد و راهنمایی‌های دیگری را در نظر بگیرند که توسط سازمان‌های روان‌شناسی حرفه‌ای و تخصصی پذیرفته و تایید شده است و مطابق با وجدان شخصی‌شان است. چنانچه نظام‌نامه اخلاقی یک استاندارد اخلاقی بالاتر از رفتاری را نسبت به آنچه قانون وضع کرده است، وضع نماید، روان‌شناسان باید استاندارد اخلاقی بالاتر را برآورده سازند.

اگر مسئولیت‌های اخلاقی روان‌شناسان با قانون، مقررات یا سایر مراجع قانونی و دولتی در تعارض باشد، روان‌شناسان باید از تعهدشان نسبت به این نظام‌نامه اخلاقی آگاه باشند و اقداماتی برای حل تعارض به شیوه‌ای مسئولانه به عمل آورند.

اگر تضاد و تعارض بدین وسیله حل نشود، روان‌شناسان باید به درخواست‌های مقررات قانونی، مقررات یا سایر مراجع حکومتی مراجعه کرده تا اصول اساسی حقوق بشر را قبول نمایند.

نسخه‌های قبلی نظام‌نامه‌های اخلاقی انجمن روان‌شناسی آمریکا و نسخه‌های اصلاح شده آن به شرح ذیل می‌باشد:

- انجمن روانشناسی آمریکا. (۱۹۵۳). استانداردهای اخلاقی روان‌شناسان و اشنگتن دی سی.
- انجمن روانشناسی آمریکا. (۱۹۵۹). استانداردهای اخلاقی روان‌شناسان و روانشناس آمریکایی، ۱۴، ۲۷۹-۲۸۲.
- انجمن روانشناسی آمریکا. (۱۹۶۳). استانداردهای اخلاقی روان‌شناسان و روانشناس آمریکایی، ۱۸، ۵۶-۶۰.

- انجمن روانشناسی آمریکا. (۱۹۶۸). استانداردهای اخلاقی روان‌شناسان .
روانشناس آمریکایی، ۲۳، ۳۵۷-۳۶۱.
- انجمن روانشناسی آمریکا. (۱۹۷۷، مارس). استانداردهای اخلاقی روان‌شناسان
. ۲۳-۲۲.
- انجمن روانشناسی آمریکا. (۱۹۷۹). استانداردهای اخلاقی روان‌شناسان.
واشنگتن دی سی.
- انجمن روانشناسی آمریکا. (۱۹۸۱). اصول اخلاقی روان‌شناسان . روانشناس
آمریکایی، ۳۶، ۶۳۳-۶۳۸.
- انجمن روانشناسی آمریکا. (۱۹۹۰). اصول اخلاقی روان‌شناسان (اصلاحی ۲
ژوئن ۱۹۸۹). روانشناس آمریکایی، ۴۵، ۳۹۵-۳۹۰.
- انجمن روانشناسی آمریکا. (۱۹۹۲). اصول اخلاقی روان‌شناسان و کد رفتاری.
روانشناس آمریکایی، ۴۷، ۱۵۹۷-۱۶۱۱.
- انجمن روانشناسی آمریکا. (۲۰۰۲). اصول اخلاقی روان‌شناسان و کد رفتاری.
روانشناس آمریکایی، ۵۷، ۱۰۶۰-۱۰۷۳.
- انجمن روانشناسی آمریکا. (۲۰۱۰). اصلاحات سال ۲۰۱۰ در سال ۲۰۰۲
"اصول اخلاقی روان‌شناسان و آیین نامه رفتار". روانشناس آمریکایی، ۶۵،
۴۹۳.
- انجمن روانشناسی آمریکا. (۲۰۱۶). بازنگری استاندارد اخلاقی ۳.۰۴ "اصول
اخلاقی روان‌شناسان و آیین نامه رفتار" (۲۰۰۲، اصلاح شده در سال ۲۰۱۰).
روانشناس آمریکایی، ۷۱، ۹۰۰.

پیشگفتار

روان‌شناسان متعهدند که دانش حرفه‌ای و علمی رفتار و درک افراد از خود و دیگران را افزایش دهند و کاربرد این دانش را برای بهبود وضعیت افراد، سازمان‌ها و جامعه ارتقاء بخشند. روان‌شناسان به حقوق مدنی و انسانی احترام می‌گذارند و از آن حمایت می‌کنند و به اهمیت آزادی در مورد تحقیق و تفحص و ابراز عقیده در تحقیق، آموزش و نشر احترام می‌گذارند. آنها تلاش می‌کنند تا به عموم افراد جامعه در گسترش قضاوت‌های آگاهانه، تصمیمات و انتخاب‌های آگاهانه مربوط به رفتار انسانی کمک کنند. در عین حال، نقش‌های متعددی چون محقق، آموزش دهنده، ارزیاب، درمانگر، ناظر، مشاور، مدیر و مداخله‌گر اجتماعی را ایفاء می‌کنند.

این نظام‌نامه اخلاقی مجموعه‌ای از اصول و ضوابط را ارائه می‌دهد که بر اساس آن روان‌شناسان کار حرفه‌ای و علمی خودشان را بنا می‌نهند. هدف از نظام‌نامه اخلاقی ارائه ضوابط و استانداردهای علمی جهت تحت پوشش قرار دادن موقعیت‌هایی است که روان‌شناسان با آنها کار می‌کنند و آموزش اعضا، دانشجویان و عموم افرادی است که به استانداردهای اخلاقی مربوط و وابسته هستند.

توسعه مجموعه‌ای پویا از استانداردهای اخلاقی جهت رفتار مرتبط با کار روان‌شناس مستلزم تعهد فردی به تلاش مداوم در راستای اخلاقی عمل نمودن، ترغیب رفتار اخلاقی توسط دانشجویان، کارآموزان، کارمندان و همکاران و مشاوره با دیگران در رابطه با مشکلات اخلاقی است.